

ഹൈദർ നായിക്കർ

ഒരു പ്രബന്ധം

ഗ്രന്ഥകർത്താ

മേജർ സർദാർ കെ. എം. പണിക്കർ.

പ്രസാധകന്മാർ

ഗോപകുമാർ ബ്രദേഴ്സ്

ബി. വി. ബുക്ഡിപ്പോ & പ്രിന്റിംഗ് വർക്ക്സ്

തിരുവനന്തപുരം.

ഹൈദർ നായിക്കൻ

ഒരു പ്രബന്ധം

ശ്രീഗണേശായ നമഃ

കപ്പനൽകുന്നഭൂമീപതികളുടെ കിരീ-
ടങ്ങളിൽ ഭംഗിപ്പൂവ്
വിഭ്രാജിക്കുന്നനാനാമണികൾ വിതറിട്ടും
കാന്തിയാൽ ഭീഷ്മപാദൻ
ചൊല്ലൊക്കും ഹൈദർ മൈസൂർ ക്ഷിതിതലമതുല
പ്രഭവത്താലടക്കി-
ക്കല്ലോടേ ചക്രവർത്തിസ്ഥിതിയൊടു നിവ-
സിച്ചിടീനാത്തുരഹഷം

2

നാട്ടീതൻജയവൈജയന്തിമദമോ-
 ടിംഗ്ലീഷുകാർ തന്റെ വൻ
 കോട്ടയ്ക്കുള്ളിലമത്തുപോരതിലെതിത്തു-
 ജോരു നൈസാമിനെ
 കാട്ടീതൻകരവീർശകതികൾ മഹാരാ-
 ഷ്ട്രേശ്വരസൈന്യത്തൊട്ടും
 രാട്ടേവം വിജയിച്ചുപെരുത്തുകലാ-
 ലംകാരമായ് ഭൂമിയിൽ.

3

വിഗതാമയം നൂപതിമെഴുലി ദക്ഷിണാ-
 പഥമേകശാസനയിലന്നു കാക്കവേ
 പ്രതിപക്ഷശങ്കകൾവെടിഞ്ഞു തൻ പ്രജാ
 തതിവാണുപോൽ സതതധർമ്മനിഷ്ഠരായ്.

4

ഓടിക്കേറിവസിച്ചുകാടുകളിലാ-
 ബ്ദ്രൂപന്റെ വൈരിവ്രജം
 പാടീതൻസ്തുതിഗീതിപണ്ഡിതജനം
 ലോകത്തിലെല്ലാവരും

കൂടിനല്ലധിരാജ്യലക്ഷ്യവനിൽ
 സമ്രാട് കിരീടം നവം
 ചൂടിതൻതലമൈദർനായ്ക്കുനവനീ-
 ഭാരം വഹിച്ചീടവേ:-

5

തല്ലാദംപണിയാൻ വരുന്നൊരരച-
 നാരണത്തിക്കിച്ചുഴ-
 നെപ്പോഴും പുരിവാതിൽതോറുമൊഴിവി-
 ല്ലാതേകിടന്നീടവേ
 പൊൽപൂമാതിനിറങ്ങുവാൻ പഴുതമോ!
 കാണായ്കയാലായ്ക്കരാം
 അപ്പം മധീപതിതൻഗൃഹാങ്കണമതിൽ-
 തന്നേ വസിക്കുന്നവരും

ദക്ഷിണാപമത്തിലുള്ള തൻ പ്രതിപക്ഷികളെയെല്ലാം
 അക്ഷീണം ജയിച്ചും കേന്ദ്രപവിത്രമായ ഹൃദയവീര-
 രുടെ രണരാനിയെ സമുദൂലനം ചെയ്തും, സാമന്തകര-
 ചാമരമരുത്സംസേവ്യമാനനായി മാനനീയഗുണഗണ-
 ധാമമായി, വൈരിഗ്രപമഹിക്ഷിമാരാൽ ഗീയമാനാപദാന-
 നായി, മേഘനാദതുല്യപരാക്രമനായ പുത്രനോടും പ്രഹസ്ത-
 കംഭനികംഭസുന്നിഭനായ സേനാനിമാരോടും കൂടി,
 ഉന്നതങ്ങളായ മണിപ്രാസാദങ്ങളാലും, ദുർലാഭങ്ങളായ

കോട്ട കൊത്തളങ്ങളാലും പരിരക്ഷിക്കപ്പെട്ട ശ്രീരംഗ-
പട്ടണത്തിൽ, തകരപ്പെലാജ്ജിതമായ സാമ്രാജ്യത്തെ,
ലക്ഷേശ്വരൻപോന്ന പ്രതാപത്തോടും അഹമ്മതിയോടും
കൂടി, മുഹമ്മദവസ്ഥപ്രമാണിയായ ഹൈദർ പരിപാലിച്ചു
വാണു.

6

അക്കാലം വലഭിത്തിനൊത്ത പുരുസ-
വത്താൻ തൻ കീർത്തിയാൽ
ദിക്കാകെലവളീകരിച്ചുസുമന-
ശ്രേണിക്കേല്പുവായ്
ഉൾക്കാമ്പിൽ പുരുഷോത്തമാംശ്രീയുഗളം
നിത്യം ഭജിച്ചാദരാ-
ലക്കോലാവനികാത്തുവാണദയവ-
ർമ്മാഖ്യൻ നൃപാലോത്തമൻ.

7

ശ്രീമെത്തും കവിതാമുഖം ബഹുകലാ-
നൈപുണ്യമന്യാദൃശം
സാമന്ത്രിം പല നൃത്തകേളികളിലും
സംഗീതശാസ്ത്രത്തിലും

ഇരമട്ടിൽസ്സഖസെരഭഗങ്ങൾ വിളയും
 സുക്ഷേത്രമായ് സ്വപ്രജാ
 ക്ഷേമംകാത്തു വസിച്ച്കോലഗുവരൻ
 ലോകോത്തരശ്രീയൊടും.

8

ആനവാജികൾ പദാതിമുഖ്യമാം
 സേനപേരിൻ ഭരിച്ചിതെങ്കിലും
 മാനസത്തിലവനേററിയില്ലഹോ
 മാനമേറുമൊരുയുദ്ധകൗതുകം.

9

കോലാവനീരമണചാരു കലാവിഭാസ
 കോലാഹലങ്ങൾവഴി കേരളനാട്ടിലെക്കും
 ചേലാൻകൃഷ്ണചരിതം ഗൃഹഗീതമായി
 പോലാദരാൽഗുപതി ഭക്തജനാഗ്രഗണ്യൻ

10

വായിച്ചുമഹനീയകാവ്യനിധയം
 ശ്രീകൃഷ്ണപാദങ്ങളിൽ
 സ്ഥായിപ്രീതിവളത്തുമക്ഷമകളെക്കേടും
 ദിനാന്തങ്ങളിൽ

ഭൂയിഷ്ഠാദരമോടു പണ്ഡിതഗണത്തോ-
ടൊത്തുമിഷ്ടംപെട്ടും
മയ്യേൽക്കുണികളൊത്തു തൻ നിശകളും
പോക്കീടിനാനാതുപൻ.

11

മുറ്റലഭണ്ഡനവൻ ധരകാക്കവാ
നതകമാനയമന്ത്രബലങ്ങളിൽ
ചെറുതുമേ രുചികാട്ടിയതില്ല തൻ
ലളിതകേളികളിൽ കരളാഴ്യാൽ.

12

സപാലീഷ്ടങ്ങൾ ഭജിച്ചുമിഹയിലഹോ-
തൻ സേവകന്മാരുമായ്
മേളിച്ചും ലളിതങ്ങളാം കലകളിൽ-
ത്തന്മാനസം മുങ്ങിയും
നീലക്കുണ്ഠികളിൽ മേച്ചുമനിശം
കാലം കഴിച്ചുള്ളൊരാ-
കോലകുന്ദാധവനനു രാജ്യഭരണംമാത്രം
പ്രമാദത്തിലായ്.

13

നയനിപുണതയാൻ മന്ത്രിമാരിൽ
സ്വയമവനീഭരണത്തെ വെച്ചശേഷം
പ്രിയമെഴുമോരു കാന്തയോടുചേർന്നി-
ട്ടലഘുസുഖങ്ങൾ ഭൂജിച്ചുവാണു ഭൂപൻ.

14

രതലാലസനായ് വിളങ്ങിയോരാ-
ക്ഷിതിനാഥൻ നിജേഷ്വപത്തിയിങ്കൽ
അതിമാനുഷദേഹകാന്തിചേരും
സുതയൊന്നമ്പിനൊടുതട്ടിച്ചുപോലും.

ഗദ്യം ൨.

രംഭാദിനിമിഷനിമിതംബിനിമാരും കവിടുന്ന തന്മ-
കാന്തി ചിന്തിയിരുന്ന ആ ബാലികയ്ക്കു മാധവിയെന്നു
മേധാവിധായ പിതാവു നാമകരണം ചെയ്തു. അച്ഛന്റെ
ലാളനകളാകുന്ന സൂര്യകിരണങ്ങളാൽ തലോടപ്പെട്ടും അമ്മ-
യുടെ പ്രണയമാകുന്ന ജലത്താൽ നിത്യം നനയ്ക്കപ്പെട്ടും
ഗുരുനാഥന്മാരുടെ ശുശ്രൂഷകളാൽ പരിപോഷിക്കപ്പെട്ടും,
അവൾ വസന്തകാലത്തിലെ മാധവീലതപോലൈ സുകുമാര-
പ്രകൃതിയായി വളർന്നു.

കാലക്രമേണ:—

15

നരപതിസുതയൗവനോദയത്തിൻ
സുരചിരഭ്രഷ്കൾ ചേന്മോ വിളങ്ങി
വിരതെഴുമലർബാണനും ക്രമത്താൽ
തിരുവുടൽ തന്റെ കരങ്ങളാൽ മിനുക്കി.

16

നീലാംബുജത്തിനടെ കാന്തികവന്നേരും
ലീലാവിലാസരൂപിപുണ്ടു തുലോം വിളങ്ങി
ബാലപ്രവാളമുദുവാമധരത്തിലത്മ-
മോലും പടിയ്ക്കു ചെറുപ്പുഞ്ചിരി നൃത്തമാടി

17

സ്തിശ്ലാപാംഗതരംഗകേളിലളിതം
സുസ്തേരഭാവോഞ്ചിതം
നമ്മാലാപമനോഹരം സരസമാം
ചേഷ്ടാസഹസ്രോജപലം
സാസ്ത്രപ്രേമ രസായനം കലിതസൗ-
ഭാഗ്യം വിലാസാങ്കുരം
തന്മംഗീ നവയൗവനോദയമഹോ
ശോഭിച്ചിതന്നേററവും.

18

മേളംകോലുന്ന ഗാനോത്സവകലവിചെവി-
 യ്ക്കായുമക്ഷിപയത്തി-
 നോലും പീയൂഷമായും സുഭഗതകളിയാ-
 ടുന്ന പൂവാടിയായും
 കോലക്ഷോണീധവൻ തൻ പ്രണയമധു തുളി-
 വുന്ന പൊൻപാത്രമായും
 നീലക്കണ്ണാൾ വിളങ്ങി സ്തരന ശരമൊടു-
 ങ്ങാത്ത തുണീരമായും.

19

കമ്രാപാഠഗവിലാസവും കമനിതൻ
 ചെമ്പോരിവായ് തൊണ്ടിയും
 കണ്ടൽ കാമുക ചിത്തതാരലയമാ-
 ക്കണ്ടിക്കരിംകൂന്തലും
 കന്നോടൊത്തൊരു പോർമുലക്കുടവുമാ-
 കന്ദാലുഹാസങ്ങളും
 കല്യാണാംഗിയിലന്നിണക്കി കരൾ ക-
 ളീടുനൊരക്കാന്തിയേ.

20

സാരസ്യാംബുധിതന്നിലൊട്ടിളകിടും
 കല്ലോലജാലങ്ങളോ
 പ്രേമപ്പുവിനെയെന്ന പേലവമര-
 ണസ്സത്തു തൂകുന്നതോ
 ബാലപ്പെൺകൊടിതന്റെ ചെംചൊടിയണി-
 ത്തുമന്ദഹാസം ലസ-
 നീലന്മല്ലികതൻ മനോജ്ഞമുകള
 ശ്രീകാന്തി ചിത്തുന്നതോ

21

തൻചില്ലിക്കൊടി കാമകാർമുകലതാ
 ലാവണ്യലീലാഹരം
 തുമന്ദസ്ഥിതമോ ജയിപ്പതമലശ്രീ-
 ജ്യോത്സനതൻ കാന്തിയേ
 കയ്യിക്കുന്നമൃതിന്റെ മാധുരിയഹോ
 സല്ലാപഭേദങ്ങളാൽ
 ശോഭിച്ചാൾ സുകുമാരഗാത്രിയനിശം
 സൗഭാഗ്യസംഗ്രാജ്ഞിയായ്

22

ആ മാൻകിശോരമിഴിയാളുടെ നവ്യ ദിവ്യ
പ്രേമാമൃതത്തിനു തികഞ്ഞൊരു പാത്രമായി
രാമാഭിധാനനൊരു നായർയുവാവുവാണു
ശ്രീമാനവൻ സകലമേന്മയുമാന്റിന്നു.

ഗദ്യം ൩.

ഇങ്ങനെ ആ മംഗലഗാത്രി ലാവണ്യാണ്ണവത്തിൽ
നിന്നുയന്നുവന്ന് കളർമതിപോലെയും, യൗവനദിപ-
ത്തിന്റെ ക്രീഡാശൈലം പോലെയും, വി ലാസകല്ലോല
ജാലങ്ങളുടെ പാരാവാരം പോലെയും, ശൃംഗാരമന്ദാര-
ത്തിന്റെ പുതുപ്പുകലപോലെയും, സകല ജനങ്ങളുടെ
ചക്ഷുസ്സുകളുടെ ഭാഗധേയമായി സ്വ പിതാവിന്റെ അര-
മനയിൽ പ്രിയതമനോടൊന്നിച്ചു വയോനരൂപമായ
ഭോഗങ്ങൾ ഭുജിച്ചു രമിച്ചു വാണു.

അക്കാലത്തു് ഒരിക്കൽ ദിഗ്ജിഗീഷുവായ ഹൈദരാലി,
കണ്ണാടകം മദ്രാസ് കോയമ്പത്തൂർ മുതലായ ജനപദ-
ങ്ങളെ ജയിച്ചു കപ്പം വാങ്ങിച്ചശേഷം ഇനി ചുരുങ്ങാട്ടാണു
തന്റെ ദേവനാബലത്തെ നയിക്കേണ്ടതെന്നു ആലോചന
തുടങ്ങി.

23

കൂടാലോചനകൾക്കു പാടവമെഴും
 തന്മന്ത്രിമാരേയുമ-
 ന്വോടേകേടകലും പ്രഭുക്കളെയുമ-
 ത്തൻ ബന്ധുവശ്ശത്തെയും
 ആടോപം പെരുക്കുന്ന സൈനികരെയും
 ഗ്രന്ഥം ക്ഷണിച്ചാ ഗുപൻ
 പാടേ മന്ത്രസദസ്സുകൂട്ടി വഴിപോൽ
 കാര്യം വിചാരിക്കുവാൻ.

24

അനന്തരം മുഴുവനും വെളിവാക്കിടാതെ
 യന്ത്രസ്തംഭമവനീധവമെഴലി രത്നം
 മന്ത്രിപ്രമുഖ്യരുടെ ചിത്തമറിഞ്ഞിടാനായ്
 ചന്തപെടും മൊഴിഗഭീരതരം വചിച്ചു.

25

നരപതികൾ നയത്താൽ താൻ ജയിക്കുന്നുവല്ലോ
 നയവുമരിയമന്ത്രംകൊണ്ടുതാൻ സിദ്ധമാവൂ
 വെളിവിളിവിടെയിപ്പോൾ സാമഭേദാഭിയെന്നാ-
 ണചിതമിനിനിനച്ചോതേണ്ടതോ നിങ്ങളല്ലോ.

26

ജയിച്ചുകണ്ണാടകളുപനേ നാ-
മടക്കി ഹുണപ്പടതന്റെ ഗവം
പെരുംമഹാരാജാബലത്തിനെപ്പിൻ
തിരിച്ചയച്ചുത്തരഭൂമിവെന്നു.

27

മമ കരബലമാം ദിപേന്ദ്രനിഷ്ഠ
പ്പടികളിയാടുവതിന്നു ചേൻ രംഗം
മലയഗിരിതടങ്ങുതന്നെ, യിസ്സാം
കൊടിമലയാളമതിൽപ്പറന്നിടട്ടെ

28

നന്നായിന്നറബിക്കടൽത്തീരകൾ സം
ലാളിച്ച പാർവ്വതമലം
കന്നായ് നിന്നഹിമാചലത്തിനെതിരാം
സഹ്യൻതലോടും പദം
സ്വപന്നാടിനുമിളപ്പമേകിനധനോൽ-
ക്കഷ്ണം, ജയിക്കുന്നതു
ണ്ടെന്നാളും മഹനീയ കേരളമഹീ
ഖണ്ഡം ജഗന്മോഹനം.

29

ശ്രേയസ്സേറ്റമെഴുന്ന രാജ്യമതിനെ-
 കീഴാക്കുവാനും, പരം
 നായന്മാരുടെ പോർമിട്ടുകുകൾ കുറ-
 യ്ക്കാനും ചൊടിക്കുന്നു ഞാൻ
 ഹേ! മന്ത്രികളേ നരാധിപർ കൊതി-
 ചിടുന്നു കീർത്തിയ്ക്കേഴും
 പൂമയ് പൂർണ്ണവതിന്നമിന്നരികളേ
 ക്കൊന്നിടുവാനും ബലാൽ

30

വഴിപോലെയോർത്തു സചിവേന്ദ്രമുഖ്യരേ
 വഴി കാൽസാധ്യമതിനെത്തു ചൊല്ലവിൻ
 പിഴയാത്ത രാജ്യഭരണത്തിനൊന്നുതാൻ
 വഴി, മന്ത്രശക്തി,യതു നിങ്ങൾതന്നെയാം.

ഗദ്യം ൪.

വരവെഴുന്ന ആ മഹീനിലിബേന്ദ്രൻ സ്വേംഗിത പ്രക-
 ടനപരമായ ആ പ്രസംഗം ഇപ്രകാരം അവസാനിപ്പിച്ചു-
 പോൾ സഭാരംഗത്തിൽനിന്നു ജയജയലാപനി മുഴങ്ങുകയും,
 സാരജ്ഞനായ സാമന്തവർത്തിൽ ചിലർ തങ്ങളുടെ വക്ഷ-
 സ്സിനെ ആശ്ചര്യനോടെയും താടിയേ തലോടിയും, ചിലർ

ആഹ്ലാദസൂചകമായി പുഞ്ചിരി തുടുകയും, മറ്റു ചിലർ
അന്യോന്യം തല കുലുക്കി അഭിനന്ദിച്ചും തങ്ങളുടെ
സന്തോഷത്തെ അറിയിക്കുവേ, അവരിൽ എല്ലാകൊണ്ടും
പ്രമാണിയായ മുക്കും എന്ന സേനാനായകൻ സഭയെ
അഭിവാദ്യം ചെയ്തു ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞുതുടങ്ങി.

31

അരിമണ്ഡലദണ്ഡധാര, രാജേ
ശ്വരലോകോത്തരകീർത്തിയബുദ്ധോ!
അരിയുന്ന നയനാനയങ്ങളെല്ലാം
തിരുവുള്ളം, പറയേണ്ടതെന്തു ഞങ്ങൾ.

32

ഉൾപ്രീതിയോടുമരുൾചെയ്തു വചസ്സിനേതു-
മിപ്പാഴ്ചനസ്സിലൊരു ദോഷവുമോപ്പതില്ല.
കല്പിച്ചിടേണ്ടതവിടുന്നു: നടത്തുവാൻ താ-
നിപ്പോൾ, തവാജ്ഞകൾ വഹിപ്പവരായ ഞങ്ങൾ!

33

'വെന്നതുണ്ണചമുബലത്തെ,യടരിൽ
ത്തോല്പിച്ചു കെല്ലേറമ-
ക്കണ്ണാടേശനെ മറ്റു മന്നവരെയും
കീഴാക്കി വീതാമയം

ധന്യം ദക്ഷിണസാർവഭൗമപദവും
പാലിച്ചു നീ പാശ്ചാത്യേ
നിന്നാജ്ഞയ്ക്കു നധീനരെന്നു മലയാ-
ളക്കാർ ഞെളിഞ്ഞീടുമോ?

34

ആരെറിഞ്ഞിടുമഹോ ഭവാൻ നയി-
ച്ചിടുമക്ഷതബലോഗ്രസേനയേ
ആക്ഷീവനിലനില്ക്കു, യാക്ഷവാ
നാഗ്രഹം മരണമാല ചൂടുവാൻ?

35

ഇതഥ നയത്തിനുചിതം വചനം പറഞ്ഞു
നിത്തുമ്പൊഴേക്കുപരനാം ധൃപബന്ധുമുഖ്യൻ
ചിത്തത്തിലുററ കുതുകത്തെടു കാളമേഘ
ശബ്ദം തൊഴുന്നപടി വാചകമേവമോതി

36

“അരാതിവൃന്ദം യമനെന്നുമന്വേദം
വരാംഗിമാർ നന്മലരമ്പന്നെന്നുമേ
ഒരാളെയാരെപ്പറയുന്നിതാ മഹാ
ധരാധിനാഥോത്തമ നീ ജയിക്കണം.

37

അജ്ഞാവിൻ മഹനീയനാം പ്രതിനിയേ!
 നിൻശ്രേഷ്ഠമാം ദൃഷ്ടിയിൽ
 കൊള്ളാതെത്തുലകത്തിലിന്നു വിധിപോ-
 ലല്ലോ തവാജ്ഞാബലം
 ഉള്ളാലോചനമെച്ചമാണു, മലയാ-
 ഉക്കാക്ഷ വല്ലാതെഴും
 ഭേദാകെക്കളയേണ്ട കാലമതിയായ്
 വൈകിക്കഴിഞ്ഞു ദൃശം.

38

എന്നല്ലക്ഷിതികേൾവിയുണ്ടുമഹിളാ-
 സാഗ്രാജ്യമാണെന്നമീ-
 മന്നിൽപ്പൂമകൾ കേളിചൊയ്ത്താരരുമ-
 പ്പുകാവിതെന്നും വിഭോ!
 വന്നീടും വിരവൊടു നാമതുജയി-
 ച്ചീടിൽ സുസാഗ്രാജ്യവും
 ധന്യശ്രീയമനല്ലവിത്തവുമഹോ,
 യിസ്സാമിനല്ലുഷവും

39

വ്യത്യാസമില്ല, ഇപധമ്മമറിഞ്ഞു ഭൂമി
 വൃതാന്തകാഗ്ര്യനവിടുന്നു ചെയ്തു വാക്യം
 ആത്താദരം സഫലമാക്കുകമാത്രമല്ലോ
 കൃത്യം നമുക്കിവിടെമറുരചെയ്തതെന്താം.

40

അതിനാലെന്നുടെ മതവും
 മതിമൻ! മുൻചൊന്നപോലെയാണു ദൃഢം
 ക്ഷിതിപാലോത്തമനിൻപേ-
 രതിയായെന്നും തെളിഞ്ഞുവിലസട്ടേ.

41

ഉടനരച്ചിതു വിക്രമശാലിയാം
 ഭടജനാധിപനുലതബുദ്ധിമാൻ
 കടലിരപ്പിനിരപ്പു വരുത്തുമുൽ-
 ക്കടരവത്തൊടുമത്തനഹമ്മദൻ

42

നേരായ് പോരിട്ടുനില്ലോക്കാരഭവദഹന
 പ്രാഭവം ചേൻ മീനിൻ
 ഭൂരിശ്രീപുണ്ട സിംഹാസനമതിനു ബലം
 നൽകിടും സ്തംഭമായും

ശുരതപം ചേന്നൊരസ്തുൽപട വിമതജന-
 ചോരയിൽ ചാടിനീന്താൻ
 ധീരോത്സാഹേന വാഴുന്നിതു നവര, തവാ-
 നജ്ഞയെക്കാത്തുനിത്യം.

43

എല്ലാം നിനച്ചാൽ മലയാളമിപ്പോൾ
 വെല്ലാൻ തുനിഞ്ഞീടണമെന്നതന്നെ
 കല്യാണബുദ്ധേ! പറയുന്നു ഞങ്ങൾ-
 ഉള്ളാവരം മററിനിവേണ്ടതെന്താ.

ഗദ്യം ൫

ഉദ്ധതവിക്രമന്മാരായ മന്ത്രിവൃദ്ധന്മാർ ഈവിധം
 സാവധാനമോതിയപ്പോൾ കൂടലർക്കലകാലനം പരാക്രമ
 മുത്തിയുമായ മൈസൂർ ചക്രവർത്തി ഉദ്യോഗസാധ്യത്തിനായി
 സേനാസംഭാരം ആരംഭിച്ചു.

44

കൂട്ടീസേനാസമൂഹം; ത്വടീതി പടജനം
 പന്തിയായ് പാളയത്തിൽ
 പുഷ്പാടോപം ദിപേന്ദ്രവ്രജമണിയിൽ നിര-
 ണ്ണത്തിമൈതാനഭൂവിൽ

എട്ടാശാന്തം മറയ്ക്കുന്നൊരുപൊടിപ്പുരപാ-
 തത്തിനാൽ നിത്യസന്ധ്യാ
 മട്ടാക്കും സാദിസൈന്യം പുരിനിറയെനിര-
 ന്നീടിനാർ പ്രേരഡിയോടേ.

45

പേരാണ്ടവെള്ളപ്പടയാളിമാരും
 ശുരതപമേരുന്നറമ്പിത്തുറപ്പും
 പീരങ്കി, കാലാൾ, സമരത്തിനൊത്തു
 പരന്നുകോപ്പൊക്കെ വരുത്തിവീരൻ.

ഗദ്യം ൬

ഐരാവതമദാപഹാരികളായി, സുപ്രതീകപ്രതിമ-
 രായി, സുചിരാഭ്യാസത്താൽ സമരവൈദഗ്ദ്ധ്യമിയന്നവരായി,
 വെള്ളികെട്ടി ശക്തികൂട്ടിയ കൊമ്പുകളുടെ അഗ്രങ്ങളിൽ
 കൂർത്തു മുത്തുള്ള ഇരുവിൻമുനകളും, ദേഹത്തിൽ ചങ്ങലയും
 അണിഞ്ഞു ജംഗമങ്ങളായ ഗിരിഖണ്ഡങ്ങൾ പോലെ,
 കാണികളിൽ സംഭ്രാന്തി വളർന്നു കൊലയാണപ്പടകൾ;
 ശീശ്രഗതികളും, പലതരത്തിലുള്ള യുദ്ധക്രമങ്ങൾ അഭ്യസിച്ചു
 ചിത്രഗതി വൈദഗ്ദ്ധ്യശാലികളും, വിചിത്രകോപ്പണിത്തൈ-
 വയും, ആയ അറമ്പിക്ഷതിരുകളിൽമേൽ, കവചോഷ്ണിക്കാദി-
 കൾ അണിഞ്ഞു സമരോദ്ധാതന്മാരായ സാദിപ്പടകൾ; പ്രച-
 ണ്യമേഘനിർഘോഷപ്രതിമമായ ശബ്ദമാത്രത്താൽ ലോകം

വിറപ്പിക്കുന്നവയും, ഖലഹുദയംപോലെ അന്ധകാര-
നിബിഡമായ അന്തരത്തോടുകൂടിയവയും, മുർഖജിഹ്വ-
പോലെ ദുഷ്ടവായു വമിക്കുന്നവയും, യമദണ്ഡംപോലെ
പ്രാണസംഹാരക്ഷമങ്ങളും, ആയ ഘോരവീരകിരൾ ഭരി-
ക്കുന്ന സേനാഭാഗങ്ങൾ; യുറോപ്യൻ രീതിയിൽ അടവുകൾ
പഠിച്ചും, കബാത്തുമുറകൾ ശീലിച്ചും ദക്ഷിണാപഥത്തിലേ
കോട്ടകൊത്തളങ്ങൾ തല്ലിക്കൊണ്ടും, സമ്പൽസമൃദ്ധങ്ങളായ
രാജധാനികളെ കത്തിക്കവന്നും, ഞരമനകൾ നശിപ്പിച്ചും
തങ്ങളുടെ പാദപ്രഹരംകൊണ്ടു ആന്ധ്രകണ്ഠാടകളുചികളേ
മമിച്ചും, ഉദ്ധതന്മാരായി, രണശൂരന്മാരായി, അജയ്യവീരന്മാ-
രായി കേൾവികേട്ട പദാതിസൈന്യങ്ങൾ; ഇങ്ങനെ
അതിരുകവിഞ്ഞതായ ഒരു ചതുരംഗവാഹിനി കേരളജയ-
ത്തിനായി ആ രാജധാനിയിൽനിന്നും ഹൈദരാബാദ് നേതൃ-
ത്വത്തിൽ, ലങ്കയിൽനിന്നും സ്വർഗ്ഗലോകജയത്തിനായി
ദശകന്ധരന്റെ നേതൃത്വത്തിലെന്നപോലെ പുറപ്പെട്ടു.

അപ്പോഴാകട്ടെ:—

46

ഒട്ടേററം പൊടികൊണ്ടു ഭിക്ഷുകൾ മറ-
ഞ്ഞാശാന്തരം മൂന്നുമായ്
പൊട്ടിഭിക്കരിവീരൻതൻ ചെവികളും
ഘോരാട്ടമാസങ്ങളാൽ

മുട്ടിമാഗ്ഗമഹോ ജനത്തിനു, പെരും
 വെള്ളംകണക്കേപ്പറ-
 പ്പെട്ടാവൻപട നാട്ടിൽവാട്ടമിയലാ-
 തെങ്ങും പരന്നീടവേ.

47

കൊടിയ പടഹഭേരി നാദഘോഷം
 വെടി പൊടിച്ചുരമിടത്തിരക്കുഘോരം
 പൊടിപലവിധമുള്ള വേഷ, മേവം
 പടയിളകുന്നിതൊരുത്സവം കണക്കേ.

48

കുടൽകണക്കു ചരന്നുമയന്നൊരാ-
 വെടികളാലിടിവെട്ടിയ മട്ടിലും
 അടവിപോലെ മൃഗങ്ങൾ നിറഞ്ഞുമാ-
 പ്പടനടന്നുതുടങ്ങി ഭയങ്കരം

ഗദ്യം ൭

താമസംകൂടാതെ ആ മേപ്പുവാഹിനി കേരളത്തിന്റെ
 അറുത്തിയായ താമരശ്ശേരിപ്പാതയേയും ചിത്രഭാഗ അസ്സാ-
 ലലത്തേയും പ്രാപിച്ചു.

49

ഏണാങ്കാസ്യവുമസ്സരോജമുക്കു-
 പ്പോർകൊങ്കയും പിൻപിലായ്
 ചേണാനോരിരുവേണിയും മലയജ-
 ക്കാരായ നിശപസേവം
 ശോണാംഭോധരചോരിവായ്മിവ ചേ-
 ന്റുത്താർ മയക്കീട്ടമാ-
 റേണപ്പെണ്ണിഴിയായസന്ധ്യ വൃപനെ
 പ്രാപിച്ചിതന്നാർ സ്വയം

50

മധുലഹരിനിമിത്തം ഭൂപവക്ത്രകേണക-
 ന്നഹിമകിരണബിംബം രക്തമായ് കണ്ടിതേററം
 അരികിലവിടെനില്ക്കും സേവകന്മാർമുഖംപോൽ
 സ്തരസിജഗണമേററംവാടിയുൾത്താപമോടെ

51

അമ്പിൽശ്ലീകരശീതശാലി മലയ-
 ത്തെത്തന്നൽ സൗരഭ്യമാം
 സമ്പത്താകെ വഹിച്ചുചന്ദനമര-
 ത്തോപ്പിൽക്കളിച്ചാദരാൽ

ജംഭഭേദിയിൊടൊത്തൊരാ യവനഭൂ-
 പാലന്നുകാണിക്കയായ്
 മുൻപിൽചെന്നു നമിച്ചു; പോരിൽ വിജിത-
 നാരായ രാജാക്കൾപോൽ

52

അടുത്തദിവസം ഗുപൻ വിനയപൂർവ്വമുള്ളാവുത-
 ന്നടിത്തളിർപണിഞ്ഞുതൻ നിയമവൃത്തിചെയ്യാദരാൽ
 പടത്തലവരേ ക്ഷണിച്ചതിഗഭീരമാമാജ്ഞയൽ-
 ക്കടസ്സുപരമുരച്ചുതന്നഭിമതം വെളിക്കാക്കിനാൻ

53

“അണഞ്ഞുരണവീരരേ വിരയെന്നാമതിന്തിസ്ഥലം
 പരന്നരികിലുണ്ടിതാ മഹിതകേരളക്ഷാതലം.
 മഹാസ്തവതരംഗപോതകപരമ്പരാലാളിതം
 മഹാമലയരക്ഷിതം വിഭവപൂർണ്ണമന്യാദൃശം

54

“ജയാപജയമെന്നതിന്നറികവയ്യ സർവ്വേശ്വരൻ
 വിധിച്ചുപടിതാൻവരും; കരബലത്തിനെന്താവതാം
 പടച്ചവനിതിൽ തുണപ്പതിനു നാം പണിഞ്ഞീടണം
 പദപയികാറാണിലെപ്പരിപവിത്രസൂക്തങ്ങളാൽ

55

എതിർത്തുവരുവോരൊടോടരിടുന്നതിന്നേതുമേ
കരുത്തുകുറവില്ല ധീരതയുമുണ്ടു വേണ്ടോളവും
തിമത്തുലകവെന്നതാം രണമിടുകമെഴുതുവു
തരത്തിലറിയാത്തതാരിവിടെയിന്നു വീരാഗ്രരേ!

56

പറഞ്ഞിടുവതൊന്നതാൻ, പൊരുതിടുന്നതീനാം രിപു
ക്ഷിതീശരൊടുമാത്രമാണിവനുവൈരമില്ലാരിലും
നിരായുധൻ ശിശുക്കൾ ഗോദിജജനങ്ങളും സ്ത്രീകളും,
മറക്കരുതു രക്ഷ്യരാണവനിപാലനെല്ലാജ്ഞാഴും

57

“എതിർക്ക വിജയത്തെ നേടുക; മുടിക്കുമാറാറെ നാ-
ടടക്ക, ധനസഞ്ചയം രിപുവിൽ നിന്നു കയ്യേറുക
എടുത്തപദമിന്നു പിൻതിരികയെന്നതോക്കാതെപോ-
രടിക്ക ജഗദീശപരൻവിള തുണച്ചിടട്ടേ സഭാ”

ഗദ്യം വ്യ.

ഇങ്ങനെ ഭംഗിതിങ്ങിയ പ്രസംഗംവഴിയായി തന്റെ
സേനാജനങ്ങൾക്കു് ഉത്സാഹം വളർത്തിയിട്ട മലയാദ്രിഭാഗ-
ത്തേ കടന്നു കേരളക്കരയിലേക്കു ഹൈദർ പ്രവേശിച്ചു;
അപ്പോൾ

ഹരഹര ശിവശിവ ഭൂപൻ കണ്ടൊരു
 ധരയുടെ മഹിമ പുകൾത്തീടാമോ.
 അലർമകൾ തന്നുടെ ലാസ്യത്തിന്നലം ~~മ~~
 മഴകൊട്ട് തീർത്തൊരു രംഗംപോലെ,
 അമരാവതിയുടെ നൽപ്രതിബിംബം
 ക്ഷിതിമുകരത്തിൽ കാണുംപോലെ,
 ഇമ്മയിലുലകിട മിന്നണിയെന്നൊരു
 പച്ചക്കല്ലു കഴുത്തിലുപോലെ.
 ശ്രീവത്സാങ്കൻ ഭഗവാൻ തന്നുടെ
 മാറില്ലെഴുവനമാലികപോലെ,
 പശ്ചിമ ജലനിധി പെറുവളുത്തൊരു
 പുത്തൻ പാൽക്കടൽ മാനിനിപോലെ
 സമ്യമഹീധരമുടലിൽ ചാത്തിയ
 മോഹനകണ്ഠകമെന്നതുപോലെ,
 സുസ്ഥിരമാകിയൊരിന്ദ്രധനുസ്സുകൾ
 ഒത്തൊരുമിച്ചു കിടപ്പതുപോലെ
 ദിവ്യമഹാർഘമണിപ്രകരങ്ങൾ
 താനേ വിളയും ക്ഷേത്രംപോലെ,
 കാണികൾ തന്നുടെ നേത്രങ്ങൾക്കൊരു
 ചാരസായനമെന്നതുപോലെ

ചന്ദ്രികചന്ദനനീരിൽ ചാലി-
 ചെന്തും നന്നായ്ത്തുകിയപോലെ
 വാരിവിതച്ചൊരു രത്നഗണങ്ങൾ
 കംബളമായിളമുടിയപോലെ
 കേരളഭേരം ഗുപനടെ കണ്ണിൽ
 ചാരുതയോടെ കാണായ് വന്നു.
 കനകവിഭൂഷകൾ ചാത്തിയതമ്പി
 മണികൾ കണക്കുലർ മുട്ടും ചെടികൾ;
 ഏലക്കൊടി പല ചുറ്റിപ്പിണയും
 ചേലാംചന്ദന വൃക്ഷസമൂഹം
 വെററില വല്ലികൾ ചുറ്റിപ്പരിചിൽ
 പാറിപ്പോട്ടും ക്രമകൃഷ്ടം
 നീലിമകലരും കദളീവനനിര,
 ബാലരസാലത്തോപ്പുകളനവധി
 സരസിജമുൽപ്പലമെന്നിവ തിങ്ങി
 സ്പരസംവിലസും പൊയ്കളനവധി,
 മദകരിസിംഹം പുലിയെന്നിവയാൽ
 സതതനിഷേവും കാടുകളനവധി
 മധുരമനോഹര കേരളഭേരം
 ഗുപനടെ കണ്ണിൽ കാണായ് വന്നു.

നന്മയിലുമുതം പൂരിപ്പിച്ചൊരു
 പൊന്മയകലശം തലയിലെടുത്തും
 ഭംഗിയിൽനിൽക്കും ഭൂതകഗണംപോ-
 ലെങ്ങും തെങ്ങുകൾ തിങ്ങിനിറഞ്ഞും;
 കനകവിതാനം കതിരുകളിൽച്ചേ-
 ത്തനിരരഭംഗി വളത്തും നല്ലൊരു
 വയലുകൾ നെൽക്കൃഷികൊണ്ടു ജഗത്തിൻ
 കലവറപോലൊരു മേന്മ വഹിച്ചും,
 പരദേശങ്ങളിൽ നിന്നു ചരക്കുകൾ
 നിറയേക്കേറ്റി വരുന്നൊരു നൗകകൾ
തുമ്പുചെപ്പട്കതികളിൽ പലമട്ടിൽ
 പെരുമയൊടിന്നു കിടന്നും നിയതം,
 ഇങ്ങനെ പലവിധമോടികൾ തിങ്ങി-
 പ്പൊങ്ങിയ ചുക്കൾ വെണ്മപരത്തി
 ചാരുതചേർന്നൊരു കേരളദേശം
 നേരേ ഇപമണി കണ്ടിതുകതുകാൽ.

58

അത്യുഗ്രോദ്ധതഭാവമാണ് പടയോ-
 ടിക്കേരളത്തിൽ കട-
 ന്നത്തിത്താനനിരുദ്ധമായ് ജനപദം
 കീഴാക്കിവെച്ചിടവേ.

പത്തും നൂറുമതല്ല സംഖ്യമവനീ
 ദേവേന്ദ്രർ വേഗമവെടി-
 ണ്ണത്തുംഗാകലചിത്തർ കോലനൂപനേ
 പ്രാപിച്ചുചൊന്നീടിനാർ

59

ഹേ! ഹേ! മന്നവകേമമായി ധരണീ-
 ഭാരം! സ്വരാജ്യത്തിതാ
 നീചന്മാർ പടകേറി ശിഷ്ടജനത-
 ക്കില്ലാതെയായാശ്രയം
 ഭൂമീനാഥനയേ ഭവാനിവിടെയി-
 നന്നന്തപുരത്തിൽസ്സഖാൽ
 വാമാക്ഷീമണിമാരെടൊത്തു രസമായ്
 കീഡിച്ചുകൂടുന്നുപോൽ

60

ധർമ്മഭ്രഷ്ടമഹാമുഖിയചരണ
 സ്പർശാൽ സ്വപാരിത്രമാം
 മമച്ചട്ടപൊടിഞ്ഞു ഭാഗ്ഗവധരാ
 തനപീമണിത്തെയിതാ!

കമ്ബോധതമായ തന്റെ വിധിയാൽ
 ക്ലേശിച്ചു രോദിച്ചുതേ
 മമ്ബ്ലേദകമായ കാഴ്ചയിതാ-
 നാക്ഷേകിടാസങ്കടം

61

പ്രതാപമേറുന്ന മഹീന്ദർമുനം
 സദാഭരിച്ചുള്ളൊരു കേരളത്തിൽ
 വിദേശരാജാക്കളൊരുത്തരും വ-
 നിതേവിധം ചെയ്തതു കേൾവിയില്ല.

62

ശ്രീശങ്കരാചാര്യർ ജനിച്ചു പുണ്യ
 ദേശത്തു നീചാഗ്രഗർഭജാനകന്മാർ
 ലേശം മടിക്കാതെ കടന്നു രാജൻ!
 നീ ശത്രുയിൽ സ്രീകളൊടൊത്തിരിക്കേ!

63

സ്വരാജ്യരക്ഷയ്ക്കു റൂപാലകർ
 പാരാതെ രണ്ടു വഴിയുള്ള പണ്ടു
 പേരാണ്യാഗങ്ങൾ കഴിക്കയെന്നും
 പോരാൽ സ്വധർമ്മത്തെ നടത്തുകെന്നും

64

പാരിച്ചസൈന്യത്തൊടു വൈരിവശ്ശം
 ഘോരിൻ കോപ്പിട്ടണയുന്നനേരം
 ഹാ! കഷ്ടമന്തഃപുരമൊന്നിലത്രേ
 പ്രാഗത്ഭ്യമേററം തവ കാഞ്ചതിപ്പോൾ

65

ആ വണ്ണാശ്രമപാലനം വസുമതീ
 നാഥക്ഷയമ്നം ധരാ
 ദേവന്മാരുടെ രക്ഷ മുഖ്യമതിൽവെ-
 ചെല്ലാവിധം നോക്കിലും
 ഈ രണ്ടും ബതവിട്ടുസേവകജന-
 സ്തോത്രങ്ങളും കേട്ടു നീ-
 യേവം വാഴുകിലിന്നു വീട്ടിനകമേ
 സദ്രാഡ് പദം കിട്ടിട്ടു.

66

ഇതും ഭർത്സിച്ചഭൂമീസുരർപറയുമൊര-
 ത്വഗ്രവാക് ശസ്ത്രജാലം
 പൃഥ്വിപാലേന്ദ്രമുക്താമണിയുടെ ചെവിയിൽ
 ചെന്നതീക്ഷ്ണം തറയ്ക്കേ

ഔലത്യം പൂണ്ടതൻ പൂവികരുടെ രണശു-
 രത്വമാൻള്ള രക്തം
 ചിത്തേ കത്തിജ്വലിച്ചുനവനമധികമായ്
 ഹന്ത ഭാവം പകർന്നു.

67

തുകീതീപ്പൊരികണ്ണരണ്ടുമരിശ-
 ത്താലേ തുടുത്തു മുഖം
 ദേഹം തെല്ലുവീറുച്ചു ഫാലഫലകം വേപ്പാ-
 ലഹോ ഗ്ലാനമായ്
 പാരംപൗരുഷഹാനി വന്നതിൽവള -
 ന്നുള്ളോരു ലജ്ജാഭരം
 കോപാഗ്നിസ്തോരുശകതികൂട്ടിയിതുപോൽ
 ചൊന്നാൻ ഗുപൻ വാചകം

68

“ആരീനാരായണൻ തൻ ചരണമൊഴികെ മ-
 റൊന്നുവന്ദിപ്പതില്ലി
 ന്നാർതൻ കയ്യൂക്കിനാലേ മലയഗിരി വഹി-
 പ്പില്ല ഭുക്താഭിമാനം.

പേരാളും കേരളകുമാരപതികൾ, തിരുമുടി-
 ക്കെട്ടിലാളെന്നാരോമൽ
 ചൂഡാരത്തങ്ങളാലാരൊരുവരുടെ പദം
 നിത്യമച്ചിച്ചിട്ടിടുന്നു.

69

ആ നാംപേരാണ്ടവണ്ണം വിപുലതരളജാ-
 വികൃമാൽ ചക്രവർത്തി
 സ്ഥാനത്തേസ്സിലമാക്കിജരയുടെ ഭരണം
 ചെയ്തു വാഴുന്ന പോതിൽ
 ആരാണിപ്പുണ്യഭൂമീതലമൊരുവനെതിർ-
 ത്താകുമിടുന്നു; കാലാ-
 ഗരം കാരാഗൃഹം രണ്ടിവയിലൊരിടമാ-
 ണായവൻ തന്റെ വാസം.

70

ഇതഥം വചിച്ചു നരപാലകമൗലിരത്ന-
 മത്സ്യഗഭാവമൊടുതൻ പടയന്നുകൂട്ടി
 പ്രത്യക്ഷനാകിയ ഷഡാനനനെന്നപോലെ
 യുദ്ധത്തിനുതുകയോടുമിറങ്ങിവേഗം.

71

വീഴ്ത്തിൽ ചിലർ തോട്ടിയും വടികളും -

കുന്തങ്ങളും പേറിയും

വാളും ചമ്മവുമേന്തിയും, കണകളും -

വില്ലും ധരിച്ചുനൃത്തം

മേനാവിൽ കയറിപ്പൊരുപടയണി -

ക്കെന്റോണമുത്സാഹമായ്

മേനോനാരുമിറങ്ങിയാറ്റുപനൊടൊ

ത്തായോധനത്തിന്നുടൻ.

ഗദ്യം 9

ആ സൈന്യനിരകൾ രണ്ടും തമ്മിൽ കൂട്ടിമുട്ടി. പാശ്ചാത്യരീതിയിൽ യുദ്ധമുറകളും പടങ്ങളും അഭ്യസിച്ച പീരങ്കി മുതലായ ഉപകരണങ്ങളോടുകൂടി എതിർത്ത ഹൈദരാലിയുടെ സേനാപാങ്കിയും, കളരിയിൽ കച്ചകെട്ടി വാളും പരിചയുംകൊണ്ടു പൗരാണികങ്ങളായ നായർപടയും തമ്മിലുള്ള യുദ്ധത്തിന്റെ ഭയങ്കരത്വം എങ്ങനെ വർണ്ണിക്കാം. ദിക്കിണദാരതത്തിലെ കുന്നുകൾ കളങ്ങളാക്കിയും കളങ്ങളേ കട്ടലുകളാക്കിയും വിഹരിച്ചു തുംഗഭദ്രതത് കാവേരിവരെയുള്ള സകല രാജാക്കന്മാരെയും പൊതതുജയിച്ച തുരുഷ്തൻ പട, മുന്നോട്ടെടുത്ത കാലു പിൻവലിക്കാത്ത നായന്മാരോടെതിർത്തപ്പോൾ ഒട്ടു വിജയിച്ചുപോയി. യുദ്ധം ഘോരമായി.

കൊലയാനത്തലവന്മാരുടെ ദേഹങ്ങൾ കരിമ്പാകൾ പോലെ അങ്ങുചിങ്ങും ധാരാളമായി കണ്ടുതുടങ്ങി; മുസലം ഈട്ടി ചക്രം ഖഡ്ഗം മുതലായ ആയുധങ്ങൾ പലരംഭത്തിലുള്ള ജലജീവികൾ പോലെ പോക്കുതത്തിൽ പിന്നി ചിതറിക്കിടക്കുന്നു; മരിച്ചു വീഴുന്ന വീരന്മാരുടെ ചോര കുടിക്കുന്നതിനും മാംസം ഭക്ഷിക്കുന്നതിനും ആയി മുകളിൽ

വന്നു പറന്നുതുടങ്ങിയ ഗുലുവീരന്മാർ പായ നിവർത്തിയ പത്തേമറികൾ പോലെ കാണപ്പെട്ടു. ആ പടക്കളം ആകപ്പാടെ ഒരു വലിയ കടൽ പോലെ തിളങ്ങി.

ഹൈദർ നായിക്കരുടെ പടയിൽനിന്നു പീരങ്കികൾ ഇടവിടാതെ ഘോരനാദത്തോടെ വെടിയുണ്ടെ ചിതറിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അതിൽ നിന്നുണ്ടായ പുകയേ, വൈരിസേനയേ ഒന്നാടെ ഗ്രസിക്കുവാനായി കൃതാന്തഭഗവാൻ തുറന്ന വശൂരത്തിൽനിന്നു പുറപ്പെടുന്ന വിഷവായുവെന്നോ, കേരളചക്ഷുിയേ വലയം ചെയ്യാനാരംഭിക്കുന്ന കാളസപ്തത്തിന്റെ ഘോരജിഹ്വയെന്നോ ഉൽപ്രേക്ഷിക്കാം. അതിന്റെ പരപ്പിൽ ആ പടക്കളം മുഴുവൻ അന്ധകാരനിമഗ്നമായി വെടിയുടെ ശക്തിയാൽ വൈരിസേനയുടെ സമീപത്തിൽ ചെല്ലുന്നതിനു പോലും സാധിക്കാതെയും വ്യാപിച്ചതായ അന്ധകാരംകൊണ്ടു മിത്രാമിത്രഭേദം മനസ്സിലാക്കാനേയും, അതിശൂരന്മാരെങ്കിലും ആ നായന്മാർ വിഹ്വലശസ്ത്രന്മാരായിത്തീർന്നു. അവരുടെ മൃതശരീരങ്ങൾകൊണ്ടു ആ പോക്കളം നിറഞ്ഞു.

സ്വരാജ്യരക്ഷയ്ക്കായി ബലകങ്കണമായ ആ വീര-
ന്മാർ, പിൻവലിക്കാതെയും, എന്നാൽ വൈരികളോടു
നേരിടുന്നതിനു ശക്തരാകാതെയും. അടങ്കലമായി മരിച്ചു
തുടങ്ങിയപ്പോൾ, ശാസ്ത്രവിജ്ഞനായ കോലനാഥപത്മി-
മാക്ഷ, ഹൈദർ മായാവിയിൽ അയാൾ മോഹനാസ്ത്ര-
ത്താൽ ഉന്മൂലിതര വാനരരേ എന്നപോലെ നായർ പടയേ
മോഹിപ്പിക്കുകയാ, ആഗോയാസ്ത്രത്താൽ ഭരിപ്പിക്കുകയാ
ആണു ചെയ്തതെന്നും ദൃഢവിശ്വാസമായി.

ശവങ്ങൾകൊണ്ടു ആ പടക്കളം പരിപൂർണ്ണമായി.
ചിലർ തലയോടു പൊട്ടിയും, ചിലർ കൈകാലുകൾ
ഇല്ലാതെയും ചിലർ ദേഹം നിറച്ചു പോരയണിഞ്ഞും
ചിലർ കടൽമാല പുറത്തു പാടിയും, ചിലർ മലമുത്രാദി-
കൾ വിസർജ്ജനം ചെയ്തും കിടന്നിരുന്ന ആ യുദ്ധക്ഷേത്ര-
ത്തിന്റെ ബീഭത്സത അവർണ്ണനീയം തന്നെ ആയിരുന്നു.

വീരോധിസൈന്യം പോക്കളത്തിൽ പതറിക്കിടക്കു-
ന്നതുകണ്ടു, വിജയം ലബ്ധമായി എന്ന് മനസ്സിലാക്കിയ
ഹൈദർനായികൻ തന്റെ ശോഭാശാസ്ത്രത്തോടു മുന്നോട്ടു.
വന്നു സ്വസൈന്യത്തോടു ഇപ്രകാരമോതി.

72

“ഒടുങ്ങിയിപ്പോരിലരാതിസഞ്ചയം
വഴങ്ങിയില്ലാമിനഹന്ത! കേരളം
വണങ്ങിപ്പന്നു വിഭവാകയാരളതൻ
പദങ്ങൾ മേന്മേലുമഹോരുണയ്ക്കുവാൻ

73

ചത്തുവീണഗജരാജരും, പദ-
 മൊടിഞ്ഞുവീണ തുരഗങ്ങളും
 കൂത്തമാകിയകഴുത്തു കൈകളിവ-
 കൊണ്ടു മുടിയൊരിടങ്ങളും
 ഹസ്തമുക്തപരിഘാടിശ്ശൃഗണ
 മിത്രമായ് നിണമൊലിച്ചിതാ
 വിസ്തൃതം സമരഭൂമിയുടെ പര-
 യുന്നിതെന്റേ ജയവാത്തയേ.

74

ധീരപ്രാഭവമോടെതിർത്തൊരു പെരും
 സേനാബലം മിക്കതും
 വീരസ്വർഗ്ഗമണഞ്ഞുവെങ്കിലുമഹോ
 വെന്നീലനാം പൂണ്ണമായ്
 വൈരികളാപതി പോക്കുളത്തിനെവെടി-
 ണ്തൊണതപവും നാണവും
 ഭൂരത്തെളിയൊളിച്ചു, ജീവനിലെഴു-
 നന്യാഗ്രഹം മൂലമായ്

75

അരാതിനേതാവുടലോടിരിക്കവേ
 വരാ, ജയത്തിൻ പരിപൂർത്തിയേതുമേ
 നരാധിപൻ പോയ വഴിക്കെതിർക്കുവാൻ
 നീരാമയം നാം തുടരേണമിപ്പൊഴേ

76

പോകട്ടേ പട്ടവാമൊരുത്തനവനെ-
 ത്തേടിപ്പിടിച്ചീടുവാൻ
 പാകത്തിൽക്കുതിർത്തുറപ്പുകളെഴും-
 സേനാവിഭാഗത്തോടേ
 ആരോചെയ്തു വീരരിന്നിതുജവാൽ
 നൽകുന്നതുണ്ടായവ-
 ന്നോരോകളിലുമഗ്രരത്നചിതം
 വീരാർഹമാം കങ്കണം.

77

സ്വാരഥിന്നിതിലുമേറിയുള്ളതാം
 കായ്കുമുണ്ടിതരമോതിടുനു ഞാൻ
 ഭൂരിധാന്യധനസമ്പദാശ്വമാം
 രാജധാനിയുമടക്കണം ജവാൽ”

ഗദ്യം ൧൦

സാരഗർഭമായ ഈ വചനം ശ്രവിച്ചപ്പോൾ ചിലർ, രാജധാനിയേ പിടിച്ചടക്കയാണെങ്കിൽ കൊള്ളപെടുത്തുകയും വന്ന ധനസഞ്ചയത്തേ കൊതിച്ചും, ചിലർ, ഇത്ര വലിയ ഒരു കാര്യം ചെയ്ത ഫലിപ്പിക്കുകയാണെങ്കിൽ അതിൽനിന്നുണ്ടാകുന്ന രാജപ്രീതിയെ ആഗ്രഹിച്ചും, ചിലർ തങ്ങളുടെ സാമത്വം കാണിക്കുന്നതിനുള്ള അവസരം ലബ്ധമായി എന്നു സന്തോഷിച്ചും ഈ ഉദ്യമത്തിൽ സന്നദ്ധരായി മുന്നോട്ടു വന്നു. അവരിൽ ഓരോരുത്തരേയും സൂക്ഷിച്ചു നോക്കിയ ശേഷം പ്രഗത്ഭധീമാനായ ഹൈദർനായിക്കൻ, കമ്മറുദീൻ എന്ന നാമത്താൽ അറിയപ്പെട്ടിരുന്ന തന്റെ സേനാനിപ്രവരനെ, ഈ കൃത്യനിർവ്വഹണത്തിനായി തിരിഞ്ഞെടുത്തശേഷം, സ്വല്പമായ ഒരു സേനയോടുകൂടി ഉടൻ തന്നെ ചിറക്കലക്കു ചോയി നഗരത്തെ അടക്കി ഭണ്ഡാരം കയ്യാലാക്കുന്നതിന് ആജ്ഞകൊടുത്തു.

ഒന്നാംഭാഗം സമാപ്തം.

രണ്ടാംഭാഗം

78

സുപ്രഭാതയേത്തൻ ശിരസാ വഹിച്ചുടൻ
പ്രതാപമേറുന്നൊരു സൈനികാഗ്രണി
തിരിച്ചുവേഗം, ബലമായടക്കുവാൻ
മികച്ച കോലേശ്വരരാജധാനിയേ.

ഗദ്യം

കുമ്പളിന്റെ പടയോട്ടംകൊണ്ടു ആ നാട്ടുംപുറത്തു-
ണ്ടായ കോലാഹലം വണ്ണിക്കത്തക്കതല്ല. സ്വഗൃഹങ്ങളേയും
ബന്ധുജനങ്ങളേയും ഉപേക്ഷിച്ചു ബ്രാഹ്മണനെന്നും പുല-
യനെന്നും നായരെന്നും നായാടിയെന്നുമുള്ള വ്യത്യാസങ്ങൾ
എല്ലാം മറന്നു ജനങ്ങൾ നാലുപാടും ഓടി. ചിലർ
കാടുകളിൽ കയറി ഒളിച്ചു. ചിലർ വീടുകളിൽ അടച്ചുപൂട്ടി
നിടിയുംകാത്തു കിടന്നു; ആബാലവൃദ്ധം എന്താണു ഗതി-
യെന്നറിയാതെ തങ്ങളുടെ ദുർവിധിയേ ശപിച്ചും വിലപിച്ചും
ഇതികത്തവൃതാമൃതമായി അലഞ്ഞുനടന്നു. ഭയവിഹ്വല-
കളായ സ്ത്രീകളുടെയും അനാഥരായിത്തീർന്ന കുട്ടികളുടെയും
മുറവിളികൊണ്ടു ദിഗന്തരം മാറൊലിക്കൊണ്ടു. ആകസ്മിക-
മായുണ്ടായ ഈ അത്യാപത്തിനാൽ, നാടാസകലം അറുക്കല
ബാധിച്ചതുപോലെ കാണപ്പെട്ടു. കാണുന്നതു കവന്റെ-

കുറയും, ഗൃഹങ്ങളും ക്ഷേത്രങ്ങളും തീവെച്ചും സ്ത്രീകളേയും കുട്ടികളേയും അടിമകളാക്കിയും, ഏതിക്കുന്നവരെ കൊന്നു മുടിച്ചും വേനൽകൊണ്ടു വരണ്ടുകിടക്കുന്ന കാട്ടിൽ കൊള്ളത്തിയ തീവോലെ ആ ഭൂമിയിലെ സകലവും നശിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു യാത്രതുടങ്ങി.

79

വീടും കൂടും വെടിഞ്ഞൊടിമൊരു ജനത-
 യ്ക്കേതുമാശ്വാസമേകാ
 തുഡാഭാഭേന മുഷ്കൻ യവനഭടവിനേ-
 താവസന്ദിശവീർത്തൻ ...
 നാടാകൈക്കൈക്കരേറിക്കൊടുത്തരചല
 കൃത്യങ്ങൾ ചെയ്യാടലേററി
 ചാടോപത്തോടുകോലാവനിരമണതല-
 സ്ഥാനമന്നാളണത്തു.

80

അപ്പോൾ കാണായിവന്നു നിരവധിമണിഗേ-
 ഫങ്ങൾ, വാനോർപുരശ്രീ
 കപ്പം നൽകുന്ന മട്ടിൽപ്പലതരനവവൈ-
 ചിത്രശോഭാവഹങ്ങൾ

ശില്പം ചേരുന്ന പൂവാടികൾ വിഭവമെഴു-
 ന്നാപണശ്രേണി, യേവം
 ചൊല്ലൊഴും കോലഭൂമീശ്വരകലപുരിതൻ
 മേന്മയാശ്ചതുപ്പുണ്ണം

81

നാലാമ്നായങ്ങളോതും ക്ഷിതിസുരനികരം
 തിങ്ങിട്ടു ക്ഷേത്രജാലം
 ചേലാന്നീടുന്ന സാറട്ടുകൾ നിറയുമൊര
 തൃജപലം രാജവീഥി
 വേലാതീതാഭ പൂണ്ടുള്ളരമനകൾ പരി-
 ജ്ഞാർലക്ഷ്മീവിലാസം
 പോലാളും മണ്ഡപശ്രേണിയുമരികിലവ-
 ക്കണകാണായിവന്നു.

ഗദ്യം

കോലാധിപപുരിതന്നുടെ പുതുമക
 ഭാലോചിച്ഛാൽ ചൊല്ലാവല്ല.
 പത്തനമായതിലിരവും പകലും
 വൃത്യാസം കലരാതലർ മാനിനി
 മെത്തും രസമൊട്ടു മഞ്ജീരധനി
 തത്തും മാതിരി ഇത്തം ചെയ്വു.

നന്നായ് പൊങ്ങി വിളങ്ങീടുനൊരു
 പൊന്നിൻ കൊടിമര മൂല് നിലസിക്കും
 പട്ടപതാകകൾ കാറ്റിലുലഞ്ഞി-
 പ്പട്ടണഭംഗികളുൽപോഷിപ്പു
 മുത്തക്കടകൾ പിടിച്ചുതിർത്ത്
 വാല്യവീശേഷം വളരെ നടത്തി
~~പ്രാണവരമകളേറി വരുന്നോ-~~
~~രെയ്നെള്ളത്തുകളുണ്ടാരുഭാഗേ-~~
 കനകവിതാനം ചേരും മുറ-
 ത്തണിനിരനില്ലൊരു ചേവുകജാലം
 ഓരോന്നോതിവസിച്ചീടും പ്രഭ
 വീരന്മാരുടെ വീടൊരുഭാഗേ-
 മധുരാധരിമാർ കാന്തന്മാരെടു
 മലിരാസപാദന രസഭരസുഭഗം
 മതിയിൽ വളർന്ന മദന രതോത്സവ
 കലവികളുമൊടു ചെയ്തു ദിശിദിശി
 വീണാവേണമനോഹരനാഭം
 ചേണാൻള്ള മൃഗംഗനിനാഭം
 ശോണാധരിമാർ നന്തനമൊരുദിശി
 കാണാം കഥചന നാടകപോഷം

ഇങ്ങനെ മേന്മകലന്നൊരു പുരവര
മെങ്ങും നഹിനഹി ഭൂവലയത്തിൽ.

82

ചണ്ഡാത്മാവാത്തുരുഷ്ണൻ പ്രഭ യമഭടരിൽ-
ബുദ്ധീതി ചേർക്കുന്ന സേനാ
സന്നാഹത്തോടണഞ്ഞാപ്പുരിയെനിശി
നിരായാസമായ് കീഴടക്കെ
ഇന്നോതാൻ വയു കോലാഹലമവിടെയുദി-
ച്ചുള്ളതൊന്നും കയർക്കും
ചെന്നായ്ക്കൂട്ടം പശുക്കൂടതിലധികരുഷാ
കേറിനാലെമ്പോലെ .

83

പേടിച്ചു കുട്ടികളെയിട്ടു മഹാജനങ്ങ
ളോടിത്തുടങ്ങി നിജജീവനിലാശമൂലം
കൂടിജപലിച്ചുയരുമഗ്നി ഭയന്ന ചുറ്റ
പാടും പരക്കുമൊരു പക്ഷിഗണങ്ങൾ പോലെ

84

പെറാന്നതന്നെ, നിജശയ്യയിൽ നിന്നൊരുത്തി
കററക്കിടാവിനെ വെടിഞ്ഞതിഭീതിമൂലം
ചുറ്റും ജനങ്ങളുടെ സംഭ്രമമോർത്തിടാതെ
മുറ്റും വെറുംതെരുവിലോടിയിരങ്ങുമിങ്ങും

85

ശത്രുതലത്തിലൊരുകാമിനിമെഴുതി, കയ്യും
മെയ്യുംമറന്നുനക്കെപ്പണയന്നനേരം
പൊയല്ലജീവനിലെഴുംകൊതിയാലെ മാർ-
നെയ്യെന്നൊരമ്പുകൾമറന്നുകിതച്ചുമണ്ടി.

86

ശീട്ടുംകളിച്ചു നിജസേവകരൊത്തു നല്ല
പാട്ടുംനടത്തിഞ്ഞെയുന്നമഹാപ്രഭുക്കൾ
ആശ്ചര്യതപവും മഹിമയും നിരൂപിച്ചിടാതെ
ഓട്ടം തുടങ്ങിയിതു നാലുവഴിക്കുമേപ്പോൾ.

87

നൽപൈംപാൽതോറ വെൺചന്ദ്രികയിലു-
ടൊത്തു പൂവാടിതന്നിൽ [നുകരോ-
പൊൽപൂബാണാച്ചനം ചൊയ്ഞൊരുലലനകൾ-
ഗീതഭംഗീ മനോജ്ഞം [തൻ
അച്ചേലേറുപുരംതാൻ യവനനണയവേ
മുറുമാബാലവൃദ്ധം
സംഭ്രാന്ത്യാമാറലയ്ക്കും വികൃതകടുനിനാ-
ദങ്ങൾ തൻ രംഗമായി.

88

പുരുഷലനിധിയാത്തുരുഷുവർണ്ണ
 പുരമതുകീഴിലടക്കി നിഷ്പ്രയാസം
 അരമനയിൽവസിച്ചു കോലഭൂമി
 ശപരവിഭവങ്ങൾ ഭജിച്ചിതൊട്ടുകാലം.

ഗദ്യം

ആയിടയ്ക്ക ഒരു ദിവസം കമ്മുദദീൻ ഒന്നരണ്ടുസേവക-
 നാരോടുകൂടി സന്ധ്യാകാലത്തു പ്രാർത്ഥനവേഷനായി നഗര-
 സഞ്ചാരംപെയ്യവേ, അരമനയ്ക്കടുത്തുള്ള ഭഗവതീക്ഷേത്ര-
 ത്തിൽ ആരാധന നടക്കുന്നതു കണ്ടു, അവിശ്വാസികളായ
 കാഫിറന്മാരുടെ മൂഢവിശ്വാസങ്ങളേ തടയേണ്ടതു തന്റെ
 കടമയാണെന്നു വിചാരിച്ചു അകത്തേയ്ക്കു പ്രവേശിച്ചു.
 അപ്പോൾ അവിടെ കണ്ട കാഴ്ച അയാളുടെ കരളിനെ കവന്നു.
 അതിലാവണ്യവതിയായ ഒരു സ്ത്രീരത്നം ഭക്തിപൂർവ്വം ദേവിയെ
 ആരാധിച്ചു കൂപ്പുകയ്യോടുകൂടി നടയ്ക്കു മുൻപിൽ കുറച്ചുകുന്നു
 നിൽക്കുന്നു. നിർമ്മലയാദർശ്യമായ കമ്മുദദീനും ആ
 കാഴ്ച കണ്ട ഏതെന്നില്ലാത്ത ഭക്ത്യാദരങ്ങൾ മനസ്സിലു-
 ലിക്കാതിരുന്നില്ല. വിഗ്രഹാരാധന മഹാപാപങ്ങളിൽ
 ഒന്നായി ഗണിച്ചിരുന്ന ആ മുഹമ്മദീയൻ തന്റെ ഉള്ളിൽ
 അറിയാതെ ജനിച്ച സാത്വികവികാരങ്ങളെ അമർത്താതെ
 തട്ടിനീക്കിയിട്ടു, ദേവീപദധ്യാനത്തിൽ ഏകാഗ്രചിത്തയായി
 നിന്ന ആ യുവതിയേ ഒന്നുകൂടെ കണ്ണുകൊണ്ടു നോക്കുന്നു.

89

പരമേശ്വരിയെ ബാജിച്ചു നിൽക്കും
തരുണീമന്ദലിയെ യബ്ഭാഗ്രഗണ്യൻ
ഒന്നോക്കിലഹോ തെളിഞ്ഞുകണ്ടാൻ
ഇരുളിൽ ചിന്നിപ്പ മിന്നലെന്നപോലെ

90

ഭജനോപിതമായ ശുഭവസ്ത്രം
കുളർമെയ് ഭൂഷകളെന്നിയേ മനോജ്ഞം
മുഖതാരിലനന്തഭക്തി തനപി
മണിശോഭിച്ചിതു ശാന്തി വൈഭവത്താൽ

91

വരവണ്ണിനി തന്റെ നേത്രയുഗ്മം
ചെറുപൂമൊട്ടുകൾ പോലടഞ്ഞിരുന്നു
മുഖമീകൃതമായ പങ്കജംപോൽ
കരതാർകൂപ്പിയിരുന്നു ഭക്തിപൂർവ്വം.

92

പരമഭക്തിയൊടീനിലകൊള്ളമാ
ത്തരുണിയെപ്പോല കണ്ടൊരു മാത്രയിൽ
കരളിലാ യവനപ്രഭുവേറിതേ
സ്മരശരണമൊരായിരമായിരം.

93

കൂത്തുമുത്ത് കസുമാസ്രജാലമേ-
റാന്തനായ് മതിമറന്നു നിന്നവൻ
പാത്തുകണ്ടവളെയൊന്നുകൂടി മെയ്
വേത്തുപിന്നെ നിരൂപിച്ചിതീവിധം.

94

“അങ്കമറശരദിന്ദുബിംബമോ?
തങ്കവല്ലരി തഴച്ചു വാഴയോ?
ശങ്കയേവമുളവാക്കിടുന്നാരി
മങ്കയാരിവൻ മനോജ്ഞഗാത്രിയാൾ?

95

കൊങ്കതന്നൊളിയുമമ്പിലാമുഖ
ത്തിങ്കളിൽ തെളിയുമാറകാന്തിയും
തങ്കമൊത്തനിറവും മനസ്സിലാ
തങ്കമേറമുളവാക്കിടുന്നമേ

96

ആരവാർമുലകളെത്രകോമളം
ചോരിവായ് മലരിതെത്രസുന്ദരം
വാരിജാക്ഷിയുടെ ബാഹുവല്ലിയോ
മാരപാശമതിനെത്തുസംശയം.

97

ജോസ് നാവഷിസുധാംശു വഞ്ചകനുമോ
 ഭരസ്വതന്നെന്നാകിലും
 മെയിലാത്തവനെങ്കിലും മദനനോ,
 തീക്ഷ്ണാംശുവേക്കാൾചരൻ
 ഇഴത്തനീമണിദേവപൂജിയിലിരുന്നാലും
 മയക്കുന്നിതേ
 സൗഭാഗ്യത്തികവാലെ നാഗരികനാ-
 മെൻചിത്തവും സത്യമായ്.

ആ കന്യകയാരെണം അവളുടെ സ്ഥിതിഗതികൾ
 എന്തെന്നും അന്വേഷിക്കുന്നതിന്നു ചാരന്മാരേ ആളുണ്ടാ-
 പിച്ച് ശേഷം അയാൾ അരമന്തിലേക്കുചെല്ലി. പിറ്റേ-
 ദിവസം സംഗതികളുടെ പുണ്യമായ സ്വരൂപം മനസ്സിലാ-
 ക്കിയ ശേഷം കമ്മുദിൻ കോലരാജാവിന്റെ മന്ത്രിയെ
 ആളയച്ചുവരുത്തി ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു.

98

“വൃദ്ധാമാത്യ! സുകേരളാംഗനകൾ തൻ-
 സൗന്ദര്യസമ്പത്തിതൻ
 സഭാമതിനെ യന്നുപേരസുതയെ-
 ക്കണ്ടേനിവൻചാരവേ

അമാത്രീശസുതയ്ക്കു സർവ്വമസൗ-
 ഭാഗ്യങ്ങളോലുന്നൊരൻ
 ശുഭാന്തത്തെയലംകരിക്കുവതിനു-
 ണ്ടുൽക്കൃഷ്ടഭാഗ്യോദയം.

99

ശുഭഗണങ്ങളെഴുന്ന ഭവാനഹോ
 പ്രബലദന്ധതചേൻ ഭരിക്കവേ
 അചനയത്തൊടുമായവളൻമന-
 സ്സപഹരിപ്പതയുക്തമസംശയം!

100

അതിനാൽ സചിവേന്ദ്രതെല്ലുപോലും
 ചതിയില്ലാതെ നുപേന്ദ്രകന്യതന്നെ
 അവിളംബമയയ്ക്കുമെച്ചമാമെ-
 നവരോധത്തെയലംകരിക്കുവാനായ്.

101

ഇതിനൊരുപിഴവനുവെങ്കിലുണ്ടാം
 പ്രതിഫലമിന്നു പറഞ്ഞിടേണ്ടതില്ല
 പുരമിതരിക കൊള്ളിവെയ്ക്കുവാനും
 ചെറുതുമഹോ! മടിയില്ല തീച്ചതന്നെ.

കണ്ഠാരുദമായ ഈ വാക്കു കേട്ടു മന്ത്രിശ്രേഷ്ഠൻ നിശ്ചേഷ്ടനായി, നിജ്ജീവമായ സാലഭഞ്ജികപോലെ നിന്നുപോയി. കമ്മുദീന്റെ “തിരുവായ്മ” എതിർവായില്ലെന്നും, അയാളുടെയാജ്ഞകൾ സുഗ്രീവാജ്ഞകൾ പോലെ അലംഘ്യങ്ങളെന്നും, എന്തെങ്കിലും തടസ്സമുണ്ടായാൽ ആ രാജധാനിതന്നെ ഒന്നോടെ നശിപ്പിക്കുന്നതിനുപോലും അയാൾ മടിക്കയില്ലെന്നും കടകിൽമണിയോളമെങ്കിലും ദയവു ആ ക്രൂരഹൃദയത്തിൽ ഒളിച്ചുകിടപ്പില്ലെന്നും ധരിച്ചിരുന്ന വൃദ്ധമന്ത്രി തനിക്കു വന്നുപേർ അത്യാഹിതത്തെപ്പറ്റി വിചാരിച്ചു കഴങ്ങി. ആ രാജകന്യകയോ, തന്റെ സ്വന്തം പുത്രിയെക്കാൾ വാത്സല്യാതിരേകത്തോടുകൂടി ബാല്യത്തിലേ തന്നാൽ വളർത്തപ്പെട്ടവൾ; തന്റെ സ്വാമിയുടെ മകൾ; ദയാദന്റെ വധു; എല്ലാംകൊണ്ടും തന്നാൽ രക്ഷിക്കപ്പെട്ടേണ്ടവൾ. അവളെ ഇപ്പോൾ തൃജിച്ചാൽ നാട്ടിനും രാജാവിനും തനിക്കുമുണ്ടാകുന്ന മാനക്കുയം വിചാരിച്ചും, എന്തെങ്കിലും ഉപായംകൊണ്ടു കമ്മുദീന്റെ ആഗ്രഹം വിഫലമാക്കിയാൽ സംഭവിക്കാവുന്ന ലോരാപത്തുകളെ ഓർത്തും അപ്പോൾ ഇങ്ങനെ ഒരു ധർമ്മസങ്കടത്തിൽ തന്നെ ചാടിച്ച വിധിയേ ശപിക്കയല്ലാതെ ഒരു നിവൃത്തി അയാൾ കണ്ടില്ല. ഏതായാലും ഈ സംഗതി മറുപെവികേൾക്കാതെയും മററാരോടും ആലോചിക്കാതെയും നേരിട്ടു കമാരിയോടുതന്നെ പറകയാണുത്തമമെന്നു തീർച്ചയാക്കി,

സകലവും പരദേവതയിൽ സമർപ്പിച്ചു അയാൾ ആ വാചാല
പുത്രിയുടെ ഗൃഹത്തിലെത്തി, അവളോടു ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു.

102

ബാലേ, സച്ചരിതേ, ശുഭാംഗി പുരുവാ-
ത്സല്യത്തൊടെൻ പുത്രിയേ
പ്രേലേ നിന്നെയുമോത്തു ഞാനിതുവരെ-
യ്ക്കു ന്നാവതിപ്പോൾ ശുഭേ!
താലോലിച്ചുവളഞ്ഞടുത്തൊരുക്കരം
കൊണ്ടിന്നു ദുർമൃത്യുതൻ
മാലാധാരണവൃത്തിയും പരമന-
ഷ്ടിക്കേണ്ടതായ് വന്നുഞാൻ!

103

നിർലജ്ജമിന്നു തവമുൻപിലണഞ്ഞുനില്പോൻ
കല്യാണി, താതസമനാകിയ മന്ത്രിയല്ല
എല്ലാതുണങ്ങുമകന്ന ഹതാഭിമാനൻ,
ചൊല്ലാം തുരുഷ്കപതി തന്റെ നികൃഷ്ടദൂതൻ.

104

പ്രേതാധിപപ്രതിമനാമവനെൻ മുഖേന
ശാതോദരീകലമണേ പറയുന്നിതിപ്പോൾ
ജാതാദരാൽ ഭവതിയാക്കേലാശയ്ക്കൻ
പുതാഞ്ഞമിന്നുസതി, പുകണമെന്നതായി!

105

നിഷ്ഠുരാജ്ഞയിതു കേട്ടിടാക്കിലോ
 വിഷ്ണുപേശതനയേ! സുമംഗലേ!
 ഭൃഷ്ടജോനകനവൻ വിസംശയം
 ചുട്ടെരിച്ചിടുമിതീ മഹാപുരം.

106

ആവുന്ന ധൈര്യമൊടു മന്ത്രിവരൻകരോര-
 മീവാൽ ഗർഭവചസ്സൊടു ചൊന്നശേഷം
 വാവിടുഹന്തവിലപിച്ചു വിമുശ്ചിത-
 ഭാവത്തൊടും ബത നിലത്തു പതിച്ചുപോയി.

107

പൊന്തിവന്നൊരു വികാരവഹിനിയിൽ
 വെന്തു നീറിയ മനസ്സൊടാസതി
 മന്ത്രിവർണ്ണരചെയ്ത വാചകം
 ഹന്തകേട്ടു വിലപിച്ചു നിർഭരം.

108

“ഭഗവതി ജഗദംബികേ, മുടങ്ങാ
 തിവർ ഭവദംബ്രിസരോരുഹം ഭജിച്ചു
 അതീന്ദ്രെ ഫലമീവിധത്തിലായോ
 ശരണമെനിക്കിനിയെന്നു ഭൂതലത്തിൽ.

109

പ്രതമനവധിനോറു ഭക്തിപൂർവ്വം
 പതിയുടെ തുക്കഴൽതന്നെസേവചെയ്തു
 അഘമഖിലമകരവാനുമേ, നിൻ
 പരിചരണങ്ങൾ നടത്തിയാവതോളം.

110

പിഴയൊരു വഴിച്ചെയ്തതോർമ്മയില്ല
 നിയമവിരുദ്ധമതാചരിച്ചതില്ല
 ശിവയുവതി! യനന്യരക്ഷയാമീ
 യബലയെ ഇങ്ങിനെ നീ തൃജിച്ചിടാമോ?

111

ഗൃഹിണികളുടെ മുഖ്യരക്ഷയല്ലോ
 പരമശിവേ, തവപാദപങ്കജങ്ങൾ
 അവയെ ഹൃദിവഹിച്ചുവാണിടുംതൊൻ
 ജനനിനിനക്കുപേക്ഷണീയതന്നെ.

112

ചിരവിമുതൽവളർത്തിയിത്രനാളം.
 ചെറുതസുഖം മമ കൈവരാതെന്നോക്കി
 പ്രിയമിയലിനമൽപിതാവിനും ഞാൻ
 അവമതിയായഥതീൻ മന്ദഭാഗ്യ

113

പ്രണയസുധപൊഴിച്ചുഭിവൃദ്ധമാകും
ലഹരിയിലെൻമനമാരുമുക്കിവാണു?
സകലശുഭഗണങ്ങൾചോന്നൊരോമൽ
പ്രിയതമനം ബത! മാം തൃജിച്ചുവല്ലോ!

114

നിരുപമ മനുരാഗഭീഷ്മമാമെൻ
ദിവസഗണങ്ങളിതസ്തമിച്ചുകഷ്ടം
കണവ!നടലൊടിന്നിരുന്നിടില്ലി
വധുവിതുപോലെവിഷാദസീമയേൽക്കേ.

115

ഉയിരിലുമധികംപ്രിയംകലന്നോ
രവനുടെദുഃസ്ഥിതിയോത്തിടുമ്പൊഴത്രേ
കരൾമമപതരുന്നഹന്തദൈവം
കരുണവെടിഞ്ഞുചതിച്ചു തക്കമില്ല.

116

അഥവാ വിലപിച്ചതെന്തിന്നിന്നെൻ,
വിധിതാനീടുരിതങ്ങൾ ദുസ്സഹങ്ങൾ
അബലാസ്ഥിതിപോയിട്ടെട്ടെ,യെന്തൊ
ന്നിവിടെച്ചെത്തിനെന്നു തീച്ചയാക്കാം.

117

അവിതർക്കിതമെന്തെങ്കിലും ചിത്തനാഥൻ
 പടയിൽത്തന്നെദിവംഗമിച്ഛിരിക്കും
 അറിവുണ്ടിതുതൽപ്രതാപധൈര്യം
 തികവെന്നുള്ളതു സർവ്വമിജ്ജഗത്തിൽ

118

രണഭൂമിയിൽനിന്നുതോറുപോന്നീ
 ടുകയില്ലെന്ന് കണവൻസുധീരചിത്തൻ
 പുരുവീര്യമെഴുന്നരകതമല്ലോ
 സിരകൾക്കുള്ളൊഴുകുന്നു വീതശങ്കം

119

സുരനാട്ടിലണഞ്ഞു ഹന്ത, സർവ്വം
 തരഭോഗങ്ങൾ ഭുജിച്ചിടുന്നു കാന്തൻ
 ഗതഭാഗ്യ, വസിച്ചിടുന്നു ഞാൻ ഭൂ-
 വിരിനോടുസ്സഹഭാരമായുമിപ്പോൾ

120

ഏകദേശപരനെപ്പിരിഞ്ഞു വാഴ്-
 നതു ചാരിത്രഗുണത്തിനൊത്തതല്ല
 ഹതജീവനിയം വെടിഞ്ഞു കാന്ത-
 നരികിൽ ചേരുകതന്നെയെന്റെ കൃത്യം:

ഗദ്യം

ഇങ്ങനെയെല്ലാം മനസ്സിൽ വിചാരിച്ചു തന്റെ കത്ത-
വും തീർച്ചയാക്കിയിട്ട്, ആ സാധു ലജ്ജാഭാരത്താൽ
വിനമ്രമുഖനായി തന്റെ മുൻപിൽ നിന്ന മന്ത്രിപ്രവര-
നോടു സഭയെയും പറഞ്ഞു.

121

താത പാദ, ജനകന്ദു വലംകൈ
രാജ്യഭാരമതിലങ്ങവിശങ്കം
താവകീനമൊഴി കല്പനതാനീ
നാട്ടിലാക്കുമൊരുപോലെ മഹാത്മൻ!

122

സാവധാനമിവൾ തേ വചനത്തിൻ
സാരമുള്ളിൽ നിരൂപിച്ചതിലിപ്പോൾ
ഏതുമില്ലൊരു തടസ്സവുമങ്ങ-
ന്വായമീ മകളൊടേതുവതാനോ

123

സന്മാന്യശീല, പരമീക്ഷിതിതന്റെ രക്ഷ
യ്ക്കു നാനമാൺ വിലയെങ്കിലതായിട്ടെ
ജനാന്തരാഘപലമെന്നു നിനച്ചുകൊള്ളാം
തപനാനസത്തിലിതിനാലിനെന്തു കാര്യം

124

ത്യാഗത്താലുലകം ജയിപ്പതുമു-
 ക്കേററം വിലപ്പെട്ടതേ
 ത്യാഗത്തിന്നതകുന്നതെന്നവിടറി-
 ണ്ണിടാത്തതല്ലേതുമേ
 ഏതുള്ളൊന്നിതിലും വിലപ്പെട്ടവതായ്
 സ്ത്രീകൾക്കു, തൻമൂലമി-
 ച്ചാരിത്രാഹതിവേണ്ടിവന്നതിവരതൻ-
 സൽഭാഗ്യപൂരോദയം.

125

- (1) ഏകീശാകൻ ചക്രവർത്തിനിയെയാ-
 ശ്രീരാമമൂപ്പൻ നൃപൻ
 (2) കാണിച്ചു യവനേശനെ ദ്വൈതയേ
 രാജ്യാത്ഥമായ് റാണയം

(1) രാമമൂപ്പൻ എന്ന ചക്രവർത്തി ധ്രുവസ്ഥാനിനി എന്നു പേരായ തന്റെ ധർമ്മഭാരങ്ങളെ ശങ്കാധിപതിക്കു നൽകേണ്ടിവന്ന കഥ ചരിത്രപ്രസിദ്ധമാണ്.

“ഭതായുധഗതിഃ ശങ്കാധിപതയേഭേവിം ധ്രുവസ്ഥാനിനീം യസ്മാൽഖണ്ഡിതസാഹസേനാ വിനിവൃത ശ്രീരാമമൂപ്പോനൃപഃ” എന്നു തുടങ്ങുന്ന ശ്ലോകം ഈ സംഭവത്തെ സൂചിപ്പിക്കുന്നു. ഹഷ്ട-ചരിതത്തിൽ ബാണൻ ഈ സംഭവത്തെ സൂചിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളതിനെ ശങ്കരൻ എന്ന വ്യാഖ്യാതാവ് “ചന്ദ്രഗുപ്തന ധ്രുവഭവീവേഷ-ധാരിണാസ്ത്രീവേഷജനപരിപ്രതേന ഹേസിവ്യാപാദിത” എന്നു വ്യാഖ്യാനിച്ചിരിക്കുന്നു.

(2) പത്മിനി എന്ന റാണിയെ അല്പാവുഭീൻ എന്ന മുഹമ്മ-ദീയസുൽത്താനനെ കാണിച്ചു രാജ്യരക്ഷ ചെയ്തു സംഗതി ചരിത്ര-പ്രസിദ്ധമത്രേ.

നൽകീമേറ്റുനരാജപുത്രവരം
കന്യാജനത്തേ സ്വയം
രാജ്യത്തിൻ പരിരക്ഷണത്തിനു വിധി-
ച്ചിടാത്തതല്ലീ ബലി.

126

ധന്യഞാനിവളൊരുത്തി തന്റെയീ
ശൂന്യദേഹബലിയൊന്നുകൊണ്ടുതാൻ
പുണ്യഭൂമിയിതു രക്ഷയേൽക്കുകിൽ
പിന്നെയെന്നിനമടിച്ചിടുന്നു ഞാൻ

തൽക്ഷണമുള്ള ഡെയ്യത്താൽ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞുവെ-
ങ്കിലും, മന്ത്രിവർഗ്ഗം പോയശേഷം, തന്റെ സാഹസത്തെ
വിചാരിച്ചു ചിന്തിച്ചായി, ആ ഹൃദയപുത്രി നിലത്തു വീണു-
രുണ്ടും നെഞ്ചലച്ചും അനുക്ഷണം. ആത്മനാശത്തെ ആഗ്ര-
ഹിച്ചും, മാനക്കേടിലും നന്നു മരണമെന്നാലും വിധി-
നിഷ്ഠ. തെയ്യപ്പറ്റി വിലപിച്ചും ഭരണചിന്താക്രാന്തഃകുടന്ത-
യായി, ധൂമത്തിനാൽ മങ്ങിയ അഗ്നിജാലാലോലയും,
പ്രചണ്ഡമാരുതനാൽ നിലംപതിപ്പിക്കപ്പെട്ട മൃഗലാലനീ-
ലതപോലേയും, ഭരണവാദത്താൽ കളങ്കിതയായ സൽക്കീ-
ർത്തിപോലേയും നിഷ്പ്രയോധിത്തീർന്നു. പിന്നീട് എന്തു
വന്നാലും സ്വനിഷ്ടയത്തേ നടത്തുന്നതിനു തന്നെ അവൾ
സഡെയ്യം തീർച്ചയാക്കി.

127

നാരിത്തയ്യലിവണ്ണമൻപിന്നൊടു തൻ
 ദുർല്ലംബ്യമാമാജ്ഞയേ
 മാനിച്ചെത്തിടുമെന്ന വാത്ത് വിരവിൽ
 ശ്രോത്രേന്ദ്രിയം പുകവേ
 ഭൂരിപ്രാവേമാൻജോനകനമ-
 നാനന്ദജ്ഞേൻ മഹാ
 പാരാവാര തരംഗസന്തതികളിൽ-
 ചാടിക്കളിച്ചീടിനാൻ

128

ചേരും പട്ടുടയാട ചാത്തിയുടലിൽ
 പൂശീസുഗന്ധദ്രവം
 മൈരേയം ചെറുതാസ്ഥിച്ചു മദന-
 ക്രീഡാരസോത്തേജകം
 സ്വൈരം തൻമുകരത്തിൽ നോക്കിയഭിന-
 ളിച്ചു സ്വയം വേഷശൃം-
 ഗാരങ്ങര, വിടസാറുഭയമനവനോ
 മാരുടെൻ പാഴ്പാവയായ്.

129

അന്നേരം മലയാദ്രിപെരൊരു കളർ-
 തെത്തെന്നെൽ വീശി, സുഖം
 ചിന്നം വെണ്മതിപൂനിലാവു വിതറി-
 പ്പൊങ്ങി നഭോവീഥിയിൽ
 കന്ദപ്പൻ നിശിതാസ്രപാളിചിലയിൽ
 ചേർത്തി ജഗന്മണ്ഡലം
 വെന്നമ്പോട്ടനടന്നു മേന്മകൾ നടി-
 ചുന്യാദൃശപ്രാഭവാൽ.

130

അഥസമയമതിക്രമിക്കവേയ-
 ക്ഷമയൊടു ഭീഷ്മനോജഭുവികാരൻ
 അവളുടെ വരവും കൊതിച്ചുയുത്ത്-
 പ്രഭയവനൻ പല ഗോഷ്ഠി കാട്ടിവാണു.

131

ഇരിക്കുമൊട്ടക്ഷമപൂണ്ടെഴീക്കും
 നടക്കുമുൾശ്ശാന്തി വെടിഞ്ഞൊരല്പം
 ഇടയ്ക്കു കണ്ണാടിയിൽ നോക്കുമേവം
 മിടുക്കുവിട്ടാപ്രഭുകാട്ടിജാച്ചും.

132

കുളർമുലകൾ പുണർന്നു ചോരിവായ് -

ത്തേൻ നുകർന്നു

വിവിധലളിതലീലാ ചേഷ്ടയാൽ

മെയ്തളർന്നു

ഇതിനവരതസമ്പത്താണവം

ദൃഷ്ടചിത്തൻ

സുചിരമനഭവീച്ചാൻ ഭാവനാ-

വൈഭവത്താൽ

133

അഞ്ചല്ലവുകളമ്പതുണ്ടു മദന-

ന്നെന്നായ് ശപിച്ചീടിനാൻ

നഞ്ചൊതാൻ ചൊരിയുന്നു ശീതകരനെ-

ന്നോത്താത്തിപുണ്ടീടിനാൻ

വഞ്ചിപ്പു നിമിഷങ്ങൾ മന്ദഗതിയാ-

ലെന്നാധി കൊണ്ടീടിനാൻ

തേൻചൊല്ലാൾ വരവോത്തുവാണു വിഷമി-

ച്ചാനേവമദൃഗേൻ

134

വിഷമാസ്രുനിങ്ങനെയമന്ദമെയ്യിടും
വിഷലിപ്തമായ ശരപംങ്ക്തിയേറുതാൻ
വിഷമിച്ചു മുർഖ യവനൻ വലഞ്ഞുതേ
വിഷയോത്സുകർ സുഖമെങ്ങു ചേർന്നിടും?

135

അപ്പോൾ തദംഗരചിയാലവിടം വെളുപ്പി-
ച്ചപ്പുനിലാവു പൊഴിയുന്ന നവേന്ദുപോലെ
അല്ലേതരാഭരണഭൂഷിതയായവൻ
തല്ലാന്തികത്തിനെയണഞ്ഞിതു ചഞ്ചലാക്ഷി

136

തരളഷഡ് പദലാളിതകൈശികം
കനകഭൂഷകൾ പൂണ്ടു കളേബരം
രചിരവസ്ത്രവിലാസഗുണോജ്വലം
തരുണിതൻ വരവെത്ര മനോഹരം!

137

പരിമളമിളകുന്ന മുല്ലമാലും
തലമുടി കെട്ടിയതിൽസ്സുഖാലണിഞ്ഞും
ഇളകമളകപങ്ക്തി ചാരുനെറി-
ത്തടമതിന്നുറൊരു ഭംഗി ചേർത്തൊച്ചും

138

സുഖലളിത വിലാസകാന്തിയോലും
 മിഴികളിലഞ്ജനമിട്ട ശോഭചേർത്തും
 മരതകമണിചേർന്ന തോടയാടി-
 ക്കവളിണനീലിമ തെല്ല പൂണ്ടുകൊണ്ടും

139

ഒളിവിതറിയ യാവകത്തിനാൽ, ചെം-
 ചൊടി സവിശേഷമഹോ പരിഷ്കരിച്ചും
 മുറ്റുമസിതവിലാസഭംഗിയാലേ
 സുമഹിതചന്ദ്രിക ചുറ്റുമേ പൊഴിച്ചും

140

നിറകടമിണയായ കൊങ്കരണ്ടും
 കസവണിനേരിയ മുണ്ടുകൊണ്ടു മുടി,
 അടിയിലണിയുമശ്ശഹാരകാന്തി
 പ്രചുരിമകൊണ്ടു തിളക്കമേററിവെച്ചും,

141

രസികത വിതരുന്ന ചാരുചേഷ്ടാ
 ശതഭൂഷിതം ഗതിയാൽ മനസ്സലിച്ചും
 കസുമവിശിഖ വൈജയന്തിപോലാ
 യുവതിയണഞ്ഞു തുരുഷ്ണസന്നിധാനം

ഗദ്യം

ഇപ്രകാരം സാരസ്വതദേവതപോലെ സകല ശൃംഗാര-
ഭംഗികളുടെ നിധാനംപോലെ കൃലംകുഷമായി പ്രവഹി-
ക്കുന്ന വിലാസനിർദ്വയരികപോലെ ദിഗന്തരകാന്തിമിന്തി,
പാരിടമാസകലം പാൽക്കുഴമ്പു പുരട്ടുന്ന ശരഭ ജോത്സ്-
നിക യോഷാവേഷമെടുത്തതുപോലെ, ആ വൃപകന്യക
തന്റെ അരികിലെത്തിയപ്പോൾ,

കമ്മുദഭീൻ

ക്ഷാമബാധിതനായി വളരുന്നാൾ ഭക്ഷിക്കാതെ
കിടന്ന ഒരു ദരിദ്രൻ, ആകസ്മികമായി തന്റെ മുൻപിൽ
ഒരു കനകതളിരും നിറയെ അതിസ്വാദിഷ്ടമായ ഭക്ഷണ-
സാധനങ്ങൾ കണ്ടുവെന്നുപോലേയും, മരുഭൂമിയിൽ മൃഗ-
തൃഷ്ണികൾ കണ്ടു നിരാശഭരിതനായി ഭാഹിച്ചു വലഞ്ഞ
ഒരു പാമ്പൻ ചൊടുന്നനെ, ശീതജലസമ്പുഷ്ടമായ ഒരു
നീരാഴിയുടെ കരയിലെത്തിയാലെന്നുപോലേയും, തന്റെ
ഭാഗ്യോദയത്തിൽ വിശ്വാസമില്ലാത്തപോലെ അല്പനേരം
ഇതികുത്തവൃതാബോധമില്ലാതെ അമ്പരന്നുപോയി. ക്ഷണ-
നേരംകൊണ്ടു വീണ്ടും സന്തോഷഭാവം കൈവന്നശേഷം,
ലളിതമായ ഉപചാരവാക്കുകൾകൊണ്ടു അഭിവാദ്യംചെയ്തു
നിരത്തിവെച്ചിരുന്ന ഭക്ഷണപാനീയാദികളിൽ തന്നോടൊ-
ന്നിച്ചു പങ്കുകൊള്ളുന്നതിനു കമ്മുദഭീൻ അവളേ ക്ഷണിച്ചു.
ഈ ക്ഷണനത്തിനു മറുപടികിട്ടായ്യാൽ അന്നുതവാക്കു-

കൾകൊണ്ടു അവളേ അനുക്രമിപ്പിക്കുന്നതിന്നു അവൻ
ശ്രമിച്ചു. എന്നിട്ടും ഫലമില്ലാത്തതായ് ബലം പ്രയോഗിക്ക-
തന്നെ എന്നു തീർപ്പുണ്ടു് ആ കാമി അവളോടടുത്തു.

142

ഒന്നുംമിണ്ടാതെപ്പൂപ്പുഞ്ചിരിവിതറിവിള-
ങ്ങീടുമാസാധിതന്നെ
ചെന്നാമോദേനപുൽകുന്നതിനുവിടനവൻ-
ധാർഷ്ട്യമോടുഭയമിങ്കേ
അന്നാരീമൗലിസൂക്ഷിച്ചുരയിടയിലൊളി-
ച്ചുവെച്ചുള്ളചന്ദ്രഗം
വന്നാഗത്താൻകണക്കുന്നവളുടെകരതാ-
രികൾ മിന്നിത്തിളങ്ങി.

143

മിന്നൽപോലിളകി,യാത്തകോപനാം
പന്നഗംഫണമുയർത്തണത്തേപോൽ
തനപിതൻകുറിയവാളുകളെവൻ
ഛന്നധൈന്യനന്ദിനനിശ്ചലം

144

ചീളംകോപമിയന്നു രാജസുതയാൾ
വീശുന്നകായംകളം
വാളിൻവായ്ത്തലയാമുഹമ്മദചമു-
നാഥന്റെ കണ്ണുതെയും

മായംവിട്ടുപരന്നകേരളമഹി-
 ഖണ്ഡത്തിനുണ്ടായൊരാ
 മാനക്കേടിനെയും ജവാലുടനും-
 തൊന്നോടെയിട്ടു ദൃഢം.

145

പാരിക്കുന്നൊരലച്ചയോടവനിടി-
 ത്തിയേറെറാരാലെന്നുപാൽ
 പാരിൽപെട്ടളവേ, വരാംഗി, തുധിര-
 ച്ചാർചേന്നൊരാവാളിനെ,
 ആരാവത്തൊടണഞ്ഞുതൃരതൃലാ-
 ശ്ചതുത്തൊട്ടം കാണവേ
 സ്വൈരംതന്നുടെമാറിടത്തിൽമടിവി-
 ട്തൊന്നായിറക്കീടിനാൾ.

ഗദ്യം

മരിച്ചുവീണ ആ പാരിത്രശാലിനിയുടെ മേൽ, ഓടിത്ത-
 ഉന്നുവീണ മാൽപേടയുടെ മേൽ ചെന്നായ്ക്കുളെന്നപോലെ,
 പടനായകന്റെ പരിചാരകന്മാർ പറയുന്ന കണ്ട സമയം,
 എവിടേനിന്നോ തദവസരത്തിൽ പ്രത്യക്ഷനായ ഒരു
 കാഷായവസ്ത്രധാരി, തന്റെ വേഷത്തിനു യോജിക്കാത്ത-
 വിധം രൂക്ഷമായ ഒരു സ്വരത്തിൽ, വിധികല്പിതമെന്ന-
 പോലെ അനിവാര്യമായുള്ള ഒരു ശാസനത്താൽ അവരെ

സ്വന്ത ഭാഷയിൽ തന്നെ വിലക്കി. അപ്രതീക്ഷിതമായ ആ ശബ്ദം കേട്ടമാത്രയിൽത്തന്നെ കമ്മ്യൂണിന്റെ അനുചരന്മാർ മന്ത്രബലത്താൽ ശിലാവണ്ഡങ്ങളാക്കപ്പെട്ടതുപോലെ ആശ്ചര്യഭരിതരായി നിശ്ശേഷമായി നിന്നുപോയി. ഹൈദർനായിക്കൻ താൻ ധരിച്ചിരുന്ന സന്യാസവേഷത്തേ ത്യജിച്ച് പരിപാരകജനം കാക്കത്തന്നെ മരിച്ചുവീണ ആ സാലാലിയുടെ ഫാലഫലകത്തിൽ സ്നേഹാദരപൂർവ്വം ചുംബിച്ചശേഷം മടുക്കുതി സർവ്വേശ്വരനായ അജ്ഞാവിനോടു അവളുടെ ആത്മാവിന്റെ നിത്യശാന്തിക്കായി പ്രാർത്ഥിക്കുന്നതു കാണാനായി.

146

ജയിക്കട്ടേ ധർമ്മം പെരുകി മലയാള ക്ഷിതിതലം
ലസിക്കട്ടേ തനപീമണികളുടെ ചാരിത്രമനിശം
പ്രജാക്ഷേമം കാത്തിന്നധികബലരായ് പെരുകുഷ-

[മൊട്ടം

പവിത്രശ്രീലേരും ധ്രുവരരിള വാഴട്ടെ സുഖമായ്.